

Luonnos 15.6.2018

KUNNAN TILINPÄÄTÖKSESSÄ ESITETTÄVÄT TIEDOT

- asetusluonnos perusteluineen

Lainsäädäntö

Kuntalain (410/2015) 112 §:n mukaan kunnan kirjanpitovelvollisuuteen, kirjanpitoon ja tilinpäätökseen sovelletaan kuntalain lisäksi kirjanpitolakia. Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto antaa ohjeita ja lausuntoja kirjanpitolain ja kuntalain soveltamisesta. Kirjanpitoa koskeva sääntely koskee saman sisältöisenä myös kuntayhtymiä.

Ehdotetun uuden kuntalain 112 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkemmat säännökset kunnan tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta, tilinpäätöksen liitetiedoista, tuloslaskelmasta, rahoituslaskelmasta, taseesta, konsernitilinpäätöksestä ja sen liitetiedoista, osavuositarkastuksesta sekä laskenta- ja tilijärjestelmästä. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa säännöksiä palvelukohtaisista kustannustiedoista. Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto muuttuisi maakunta- ja sote-uudistuksessa maakunta- ja kuntajaostoksi, ja se voisi antaa ohjeita ja lausuntoja myös valtioneuvoston asetuksen soveltamisesta.

Esitettävä asetus

Liitteenä oleva luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista on laadittu tilinpäätöksen osalta kuntien nykyistä tilinpäätöksen sisältöä vastaavaksi. Kunnan liikelaitos on osa kunnan organisaatiota, joten asetusta sovellettaisiin myös kunnan liikelaitokseen. Liikelaitoksen tuloslaskelmakaava sekä siihen pohjautuvat rahoituslaskelman erät voisivat kuitenkin poiketa nykyiseen tapaan kunnan vastavista kaavoista. Tase laadittaisiin kunnan kaavaa noudattaen. Liikelaitoksen tilinpäätöslaskelmista voidaan jättää kuitenkin yksittäisiä nykyisin esitettyjä kunnan sisäisten erien erittelyjä pois, koska tiedot toimitetaan yksityiskohtaisemmin Valtiokonttorin ylläpitämään tietovarantoon. Myös kunnan muusta eriytetystä liiketoiminnasta laaditaan tilinpäätöslaskelmat liikelaitosten kaavoja käyttäen. Kirjanpitolautakunnan maakunta- ja kuntajaosto voisi ohjeistuksellaan rajata tilinpäätöksen sisältövaatimuksia muussa eriytettyssä liiketoiminnassa kuin liikelaitoksessa. Tällaisia ovat esimerkiksi kirjapidolliset ja laskennalliset taseyksiköt.

Asetuksella säädettäisiin kunnan tilinpäätöksen perustana olevat kaavat sekä annettaisiin säännökset tilinpäätöksen liitetiedoista. Lisäksi siinä määriteltäisiin pääpiirteittäin tilikauden aikaisen taloustietojen raportoinnin sisältö. Tarkempi laskelmien erien, toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen liitetietojen sisällön sekä tilikauden aikaisen raportoinnin sisällön määrittely ja ohjeet yleisten tilinpäätösperiaatteiden soveltamisesta jäisivät annettavaksi kirjanpitolautakunnan maakunta- ja kuntajaoston ohjeissa. Konsernitilinpäätös laadittaisiin nykyisellä tavalla ainoastaan tilinpäätöksessä.

Tilikauden aikaisen raportoinnin rytmityksessä otettaisiin huomioon julkisen talouden suunnitelman (JTS), kuntatalousohjelman ja valtion talousarvion laadinnan vaatimat tietotarpeet ja aikatauluvaatimukset.

Luonnos 15.6.2018**Valtioneuvoston asetus kunnan tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista**

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään kuntalain (410/2015) 112 §:n nojalla:

1 § Soveltamisala

Tätä asetusta sovelletaan kunnan tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen laadinnassa sekä tilikauden aikaisessa taloustietojen raportoinnissa. Asetusta noudatetaan myös kunnan liikelaitoksessa ja soveltuvin osin muussa eriytetyssä liiketoiminnassa.

2 § Tuloslaskelma

Tuloslaskelma on laadittava seuraavan kaavan mukaisesti:

Toimintatuotot

    Myyntituotot

    Maksutuotot

    Tuet ja avustukset

    Muut toimintatuotot

Valmistus omaan käyttöön

Toimintakulut

    Henkilöstökulut

        Palkat ja palkkiot

        Henkilösivukulut

            Eläkekulut

            Muut henkilösivukulut

    Palvelujen ostot

    Aineet, tarvikkeet ja tavarat

    Avustukset

    Muut toimintakulut

Toimintakate

Verotulot

Valtionosuudet

Rahoitustuotot ja –kulut

    Korkotuotot

    Muut rahoitustuotot

    Korkokulut

    Muut rahoituskulut

Vuosikate

Poistot ja arvonalentumiset

    Suunnitelman mukaiset poistot

    Arvonalentumiset

Satunnaiset erät

    Satunnaiset tuotot

Satunnaiset kulut

Tilikauden tulos

Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)

Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)

Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)

Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

3 § Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma on laadittava seuraavan kaavan mukaisesti:

Toiminnan rahavirta

Vuosikate

Satunnaiset erät

Tulorahoituksen korjauserät

Investointien rahavirta

Investointimenot

Rahoitusosuudet investointimenoihin

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot

Toiminnan ja investointien rahavirta

Rahoituksen rahavirta

Antolainauksen muutokset

Antolainasaamisten lisäys

Antolainasaamisten vähennys

Lainakannan muutokset

Pitkäaikaisten lainojen lisäys

Pitkäaikaisten lainojen vähennys

Lyhytaikaisten lainojen muutos

Oman pääoman muutokset

Muut maksuvalmiuden muutokset

Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset

Vaihto-omaisuuden muutos

Saamisten muutos

Korottomien velkojen muutos

Rahoituksen rahavirta

Rahavarojen muutos

Rahavarojen muutos

Rahavarat 31.12.

Rahavarat 1.1.

4 § Tase

Tase on laadittava seuraavan kaavan mukaisesti:

VASTAAVAA

A PYSYVÄT VASTAAVAT

I Aineettomat hyödykkeet

1. Aineettomat oikeudet

2. Muut pitkävaikutteiset menot
  3. Ennakkomaksut
- II Aineelliset hyödykkeet
1. Maa- ja vesialueet
  2. Rakennukset
  3. Kiinteät rakenteet ja laitteet
  4. Koneet ja kalusto
  5. Muut aineelliset hyödykkeet
  6. Ennakkomaksut ja kesken-eräiset hankinnat
- III Sijoitukset
1. Osakkeet ja osuudet
  2. Joukkovelkakirjalainasaamiset
  3. Muut lainasaamiset
  4. Muut saamiset
- B TOIMEKSIANTOJEN VARAT
1. Valtion toimeksiannot
  2. Lahjoitusrahastojen varat
  3. Muut toimeksiantojen varat
- C VAIHTUVAT VASTAAVAT
- I Vaihto-omaisuus
1. Aineet ja tarvikkeet
  2. Keskenkäiset tuotteet
  3. Valmiit tuotteet
  4. Muu vaihto-omaisuus
  5. Ennakkomaksut
- II Saamiset
- Pitkäaikaiset saamiset
1. Myyntisaamiset
  2. Lainasaamiset
  3. Muut saamiset
  4. Siirtosaamiset
- Lyhytaikaiset saamiset
1. Myyntisaamiset
  2. Lainasaamiset
  3. Muut saamiset
  4. Siirtosaamiset
- III Rahoitusarvopaperit
1. Osakkeet ja osuudet
  2. Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin
  3. Joukkovelkakirjalainasaamiset
  4. Muut arvopaperit
- IV Rahat ja pankkisaamiset

VASTATTAVAA

- A OMA PÄÄOMA
- I Peruspääoma

- II Arvonkorotusrahasto
- III Muut omat rahastot
- IV Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)
- V Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

- B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET
  - 1. Poistoero
  - 2. Vapaaehtoiset varaukset

- C PAKOLLISET VARAUKSET
  - 1. Eläkevaraukset
  - 2. Muut pakolliset varaukset

- D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT
  - 1. Valtion toimeksiannot
  - 2. Lahjoitusrahastojen pääomat
  - 3. Muut toimeksiantojen pääomat

- E VIERAS PÄÄOMA
  - I Pitkäaikainen
    - 1. Joukkovelkakirjalainat
    - 2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta
    - 3. Lainat julkisyhteisöiltä
    - 4. Lainat muilta luotonantajilta
    - 5. Saadut ennakot
    - 6. Ostovelat
    - 7. Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat
    - 8. Siirtovelat

  - II Lyhytaikainen
    - 1. Joukkovelkakirjalainat
    - 2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta
    - 3. Lainat julkisyhteisöiltä
    - 4. Lainat muilta luotonantajilta
    - 5. Saadut ennakot
    - 6. Ostovelat
    - 7. Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat
    - 8. Siirtovelat

5 § Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimista koskevana liitetietoina on esitettävä tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja –menetelmät.

6 § Tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot

Tilinpäätöksen esittämistapaa koskevana liitetietoina on esitettävä:

- 1) perustelu, jos tuloslaskelman tai taseen esittämistapaa on muutettu, sekä muutoksen vaikutukset;
- 2) oikaisut, jotka on tehty edelliseltä tilikaudelta esitettäviin tietoihin;
- 3) selvitys, jos edellistä tilikautta koskevat tiedot eivät ole vertailukelpoisia päättyneen tilikauden tietojen kanssa;

- 4) aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut sekä virheiden korjaukset, jos ne eivät ole merkitykseltään vähäisiä;

7 § Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Tuloslaskelmaa koskevana liitetietoina on esitettävä:

- 1) toimintatuotot kunnan määrittelemänä tehtäväkokonaisuuksina;
- 2) verotulot eriteltyinä;
- 3) valtionosuudet eriteltyinä;
- 4) palvelujen ostot eriteltyinä asiakaspalvelujen ostoihin ja muiden palvelujen ostoihin;
- 5) valtuustoryhmien toimintaedellytysten tukemiseksi annetut tuet valtuustoryhmittäin eriteltyinä;
- 6) selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista;
- 7) selvitys olennaisista tuottoihin ja kuluihin sisältyvistä pakollisten varausten muutoksista;
- 8) selvitys satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin sisältyvistä eristä sekä olennaisista muihin toimintatuottoihin sisältyvistä pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitoista ja olennaisista muihin toimintakuluihin sisältyvistä pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappioista;
- 9) yhteismäärät muihin rahoitustuottoihin sisältyvistä olennaisista tuotoista, jotka on saatu osuuksista muissa yhteisöissä;
- 10) erittely poistoeron muutoksista.

8 § Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Taseen vastaavia koskevana liitetietoina on esitettävä:

- 1) lainan liikkeeseen laskemisesta aiheutuneet kuluksi kirjaamattomat menot ja pääoma-alennukset, jos tällaisia menoja on aktivoitu;
- 2) arvonorotusten periaatteet ja arvonnäytysmenetelmät;
- 3) tiedot pysyvistä vastaavista tase-eräkohtaisesti;
- 4) omistuksia muissa yhteisöissä koskevat tiedot;
  - Tytäryhteisöistä, mukaan lukien yhdistykset ja säätiöt, joissa kunnalla on määräämisvalta, nimi, y-tunnus, kunnan ja kuntakonsernin omistusosuus tytäryhteisöstä ja kuntakonsernin osuus sen omasta ja vieraasta pääomasta sekä voitosta tai tappiosta viimeksi laaditussa tilinpäätöksessä;
  - Kuntayhtymistä, joissa kunta on jäsenenä, kuntayhtymän nimi, y-tunnus, kunnan omistusosuus kuntayhtymästä ja kunnan osuus sen omasta ja vieraasta pääomasta sekä yli- tai alijäämästä viimeksi laaditussa tilinpäätöksessä;
  - Yhteisyhteisöistä sekä muista omistusyhteisyhteisöistä nimi, y-tunnus, kunnan ja kuntakonsernin omistusosuus ja kuntakonsernin osuus sen omasta ja vieraasta pääomasta sekä voitosta tai tappiosta viimeksi laaditussa tilinpäätöksessä
- 5) erikseen pitkä- ja lyhytaikaiset saamiset tytäryhteisöiltä, kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä, sekä osakkuus- ja omistusyhteisyhteisöiltä;
- 6) siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät.

9 § Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Taseen vastattavia koskevana liitetietoina on esitettävä:

- 1) tase-eräkohtainen erittely oman pääoman erien lisäyksistä ja vähennyksistä sekä siirroista näiden erien välillä tilikauden aikana;

- 2) erittely poistoerosta;
- 3) tase-erien mukaan eritelty tieto sellaisista pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan kuuluvista veloista, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua;
- 4) erittely liikkeeseen lasketuista joukkovelkakirjalainoista;
- 5) erittely olennaisista pakollisiin varauksiin merkityistä eristä, jos se on tarpeen tase-erien selvittämiseksi;
- 6) erikseen pitkä- ja lyhytaikaiset velat tytäryhteisöille, kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä, ja osakkuus- sekä muille omistusyhteisyhteisöille;
- 7) maksuvalmiuden kannalta merkittävä sekkilimiitti, sen käyttämättä oleva määrä;
- 8) erittely Muut velat -erän jakautumisesta liittymismaksuihin ja muihin velkoihin, jos liittymismaksuja ei ole merkitty taseeseen erillisenä eränä;
- 9) siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät.

10 § Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevana liitetietoina on esitettävä:

- 1) eriteltynä velat, joista kunta on antanut vakuudeksi omaisuuttaan, omasta puolestaan tai samaan konserniin kuuluvien puolesta sekä annettu vakuus;
- 2) vakuuksista, jotka kunta on muuten kuin edellä kohdassa 1) tarkoitetulla tavalla antanut puolestaan, yhteenlaskettu arvo vakuuslajeittain eriteltynä;
- 3) kunnan antamat vakuudet ja vastuusitoumukset sen kanssa samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta;
- 4) muut kunnan antamat vakuudet ja vastuusitoumukset;
- 5) vuokravastuiden jäljellä oleva yhteismäärä;
- 6) muut kuntaa koskevat taseen ulkopuoliset järjestelyt.

11 § Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevana liitetietoina on esitettävä:

- 1) henkilöstön lukumäärä tehtäväalueittain tai muuta kunnan määrittelemää ryhmittelyä käytäen;
- 2) taseeseen aktivoituneet henkilöstömenot tehtävittäin;
- 3) luottamushenkilöiden palkkioista perityt ja puolueelle tai puolueyhdistykselle tilitetyt luottamushenkilömaksut;
- 4) tilintarkastusyhteisölle suoritettavat palkkiot eriteltynä
- 5) tiedot kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien välisistä liiketoimista, jos ne ovat olennaisia eikä niitä ole toteutettu tavanomaisin kaupallisina ehdoin.

12 § Puolivuosikatsaus

Puolivuosikatsaus sisältää kunnan ja sen eriytettyjen liiketoimintojen tuloslaskelman, taseen ja rahoituslaskelman. Lisäksi puolivuosi- ja vuosikatsauksessa esitetään toiminnan ja talouden olennaiset tapahtumat, talousarvion toteutuminen sekä ennuste koko vuoden tuotoista ja kuluista.

Puolivuosikatsauksen laadinnassa noudatetaan kirjanpitolain yleisiä tilinpäätösperiaatteita soveltuvin osin.

13 § Neljännesvuosikatsaus

Neljännesvuosikatsaus sisältää kunnan sekä sen eriytettyjen liiketoimintojen tuloslaskelman, taseen ja rahoituslaskelman. Lisäksi neljännesvuosikatsauksessa esitetään toiminnan ja talouden olennaiset tapahtumat, talousarvion toteutuminen sekä keskeiset tekijät, joiden ennakoidaan vaikuttavan tilikauden tuottojen ja kulujen määriin.

Neljännesvuosikatsauksen laadinnassa noudatetaan kirjanpitolain yleisiä tilinpäätösperiaatteita soveltuvin osin.

14 § Konsernituloslaskelma

Konsernituloslaskelma on laadittava seuraavan kaavan mukaisesti:

Toimintatuotot

    Myyntituotot

    Maksutuotot

    Tuet ja avustukset

    Muut toimintatuotot

Toimintakulut

    Henkilöstökulut

        Palkat ja palkkiot

        Henkilösivukulut

            Eläkekulut

            Muut henkilösivukulut

    Palvelujen ostot

    Aineet, tarvikkeet ja tavarat

    Avustukset

    Muut toimintakulut

Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)

Toimintakate

Verotulot

Valtionosuudet

Rahoitustuotot ja –kulut

    Korkotuotot

    Muut rahoitustuotot

    Korkokulut

    Muut rahoituskulut

Vuosikate

Poistot ja arvonalentumiset

    Suunnitelman mukaiset poistot

    Omistuksen eliminointierot

    Arvonalentumiset

Satunnaiset erät

Tilikauden tulos

Tilinpäätössiirrot

Tilikauden verot

Laskennalliset verot

Vähemmistöosuudet

Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

15 § Konsernirahoituslaskelma

Konsernirahoituslaskelma on laadittava seuraavan kaavan mukaisesti:

Toiminnan rahavirta

Vuosikate

Satunnaiset erät

Tilikauden verot

Tulorahoituksen korjauserät

Investointien rahavirta

Investointimenot

Rahoitusosuudet investointimenoihin

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot

Toiminnan ja investointien rahavirta

Rahoituksen rahavirta

Antolainauksen muutokset

Antolainasaamisten lisäys

Antolainasaamisten vähennys

Lainakannan muutokset

Pitkäaikaisten lainojen lisäys

Pitkäaikaisten lainojen vähennys

Lyhytaikaisten lainojen muutos

Oman pääoman muutokset

Muut maksuvalmiuden muutokset

Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset

Vaihto-omaisuuden muutos

Saamisten muutos

Korottomien velkojen muutos

Rahoituksen rahavirta

Rahavarojen muutos

Rahavarojen muutos

Rahavarat 31.12.

Rahavarat 1.1.

16 § Konsernitase

Konsernitase on laadittava seuraavan kaavan mukaan:

VASTAAVAA

PYSYVÄT VASTAAVAT

Aineettomat hyödykkeet

- Aineettomat oikeudet
- Muut pitkävaikutteiset menot
- Ennakkomaksut

Aineelliset hyödykkeet

- Maa- ja vesialueet
- Rakennukset
- Kiinteät rakenteet ja laitteet
- Koneet ja kalusto
- Muut aineelliset hyödykkeet
- Ennakkomaksut ja kesken-
eräiset hankinnat

Sijoitukset

- Osakkuusyhteisöosuudet
- Muut osakkeet ja osuudet
- Joukkovelkakirjalainasaamiset
- Muut lainasaamiset
- Muut saamiset

TOIMEKSIANTOJEN VARAT

- Valtion toimeksiannot
- Lahjoitusrahastojen varat
- Muut toimeksiantojen varat

VAIHTUVAT VASTAAVAT

Vaihto-omaisuus

- Aineet ja tarvikkeet
- Keskeneräiset tuotteet
- Valmiit tuotteet
- Muu vaihto-omaisuus
- Ennakkomaksut

Saamiset

Pitkäaikaiset saamiset

- Myyntisaamiset
- Lainasaamiset
- Laskennalliset verosaamiset
- Muut saamiset
- Siirtosaamiset

Lyhytaikaiset saamiset

- Myyntisaamiset
- Lainasaamiset
- Laskennalliset verosaamiset
- Muut saamiset
- Siirtosaamiset

Rahoitusarvopaperit

Osakkeet ja osuudet
 Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin
 Joukkovelkakirjalainasaamiset
 Muut arvopaperit

Rahat ja pankkisaamiset

VASTAAVAA YHTEENSÄ

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

Peruspääoma
 Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat
 Arvonkorotusrahassto
 Muut omat rahastot
 Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)
 Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

VÄHEMMISTÖOSUUDET

PAKOLLISET VARAUKSET

Eläkevaraukset
 Muut pakolliset varaukset

TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT

Valtion toimeksiannot
 Lahjoitusrahastojen pääomat
 Muut toimeksiantojen pääomat

VIERAS PÄÄOMA

Pitkäaikainen
 Joukkovelkakirjalainat
 Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta
 Lainat julkisyhteisöiltä
 Lainat muilta luotonantajilta
 Saadut ennakot
 Ostovelat
 Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat
 Siirtovelat
 Laskennalliset verovelat

Lyhytaikainen

Joukkovelkakirjalainat
 Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta
 Lainat julkisyhteisöiltä
 Lainat muilta luotonantajilta
 Saadut ennakot
 Ostovelat
 Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat

Siirtovelat
Laskennalliset verovelat

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

17 § Lyhennetty konsernitase

Konsernitase voidaan esittää myös lyhennettynä. Toimeksiantojen varat, vaihto-omaisuus, rahoitusarvopaperit ja toimeksiantojen pääomat esitetään tällöin yhdellä rivillä. Saamiset jaotellaan lyhytaikaisiin ja pitkäaikaisiin saamisiin. Vieras pääoma jaotellaan pitkäaikaiseen korolliseen ja korottomaan vieraaseen pääomaan sekä lyhytaikaiseen korolliseen ja korottomaan vieraaseen pääomaan.

18 § Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot on esitettävä:

- 1) konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet;
- 2) konsernitilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot;
- 3) selvitys konsernitilinpäätöksen laatimisperiaateissa ja –menetelmissä tapahtuneista muutoksista sekä muutosten vaikutuksesta konsernin toiminnan tulokseen ja taloudelliseen asemaan;
- 4) perusteltu selostus, jos konsernitilinpäätöksen laatimisessa ei ole noudatettu samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin kunnan tilinpäätöksessä;
- 5) selostus sellaisista muutoksista konsernin rakenteessa, jotka merkittäväällä tavalla vaikuttavat konsernitaseen vertailukelpoisuuteen edelliseltä tilikaudelta laaditun konsernitilinpäätöksen kanssa;
- 6) konserniaktiivojen ja -passiivojen olennaiset muutokset edellisestä tilikaudesta ja selvitys niiden käsittelystä.

19 § Konsernitilinpäätöksen muut liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen tuloslaskelmaa, konsernitaseen vastaavia ja vastattavia sekä vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot on esitettävä:

- 1) toimintatuotot kunnan määrittelemänä tehtäväkokonaisuuksina;
- 2) selvitys tuottoihin ja kuluihin sisällyvistä pakollisten varausten muutoksista, jos ne eivät ole merkitykseltään vähäisiä;
- 3) selvitys satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin sisällyvistä eristä sekä olennaisista muihin toimintatuottoihin sisällyvistä pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitoista ja olennaisista muihin toimintakuluihin sisällyvistä pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappioista;
- 4) arvonkorotusten periaatteet ja arvonmääritysmenetelmät;
- 5) määrältään olennaiset liittymismaksut, jos konserniyhteisöt ovat aktivoineet kiinteistöihin kohdistuvia ei palautettavia liittymismaksuja pysyvien vastaavien tase-erään Maa- ja vesialueet, jos niitä ei ole esitetty taseessa omana eränään;
- 6) omistuksia muissa yhteisöissä koskevat liitetiedot;
- 7) siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät;
- 8) tase-eräkohtainen erittely oman pääoman erien lisäyksistä ja vähennyksistä sekä siirroista näiden erien välillä tilikauden aikana;
- 9) erittely olennaisista pakollisiin varauksiin merkityistä eristä, jos se on tarpeen tase-erien selventämiseksi;

- 10) erittely Muut velat -erän jakautumisesta liittymismaksuihin ja muihin velkoihin, jos liittymismaksuja ei ole merkitty taseeseen erillisenä eränä;
- 11) siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät;
- 12) velat, joista konsernitilinpäätökseen yhdisteltävä yhteisö ja säätiö on pantannut, kiinnittänyt tai muulla tavalla antanut vakuudeksi omaisuuttaan, eriteltyinä vakuuslajeittain kultakin taseen vastattavissa esitettävän vieraan pääoman erältä;
- 13) vakuuksista, jotka konsernitilinpäätökseen yhdisteltävä yhteisö ja säätiö ovat muuten kuin edellä kohdassa 12) tarkoitetulla tavalla antaneet puolestaan, yhteenlaskettu arvo vakuuslajeittain eriteltynä;
- 14) yhteenlaskettu arvo konsernitilinpäätökseen yhdisteltävän yhteisön ja säätiön antamista muista kuin edellä kohdissa 12) ja 13) tarkoitetuista vakuuksista lajeittain eriteltynä;
- 15) vuokrasopimusten mukaisten vuokrien jäljellä olevien määrien yhteissumma, jos se on merkittävä;
- 16) muut konsernitilinpäätökseen yhdisteltävän yhteisön ja säätiön antamat vastuusitoumukset;
- 17) muut konsernitilinpäätökseen yhdisteltävää yhteisöä ja säätiötä koskevat taseen ulkopuoliset järjestelyt.

20 § Liikelaitoksen tuloslaskelma

Liikelaitoksen tuloslaskelma on laadittava 2 §:stä poiketen seuraavan kaavan mukaisesti:

Liikevaihto

- Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)
- Valmistus omaan käyttöön
- Liiketoiminnan muut tuotot
- Tuet ja avustukset kunnalta/kuntayhtymältä
- Materiaalit ja palvelut
  - Aineet, tarvikkeet ja tavarat
  - Ostot tilikauden aikana
  - Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)
  - Palvelujen ostot
- Henkilöstökulut
  - Palkat ja palkkiot
  - Henkilösivukulut
  - Eläkekulut
  - Muut henkilösivukulut
- Poistot ja arvonalentumiset
  - Suunnitelman mukaiset poistot
  - Arvonalentumiset
- Liiketoiminnan muut kulut
- Liikelylijäämä (-alijäämä)**
- Rahoitustuotot ja -kulut
  - Korkotuotot
  - Muut rahoitustuotot
  - Kunnalle/kuntayhtymälle maksetut korkokulut

Muille maksetut korkokulut

Korvaus peruspääomasta

Muut rahoituskulut

Ylijäämä (Alijäämä) ennen satunnaisia eriä

Satunnaiset tuotot ja kulut

Satunnaiset tuotot

Satunnaiset kulut

Ylijäämä (Alijäämä) ennen varauksia

Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)

Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)

Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)

Tuloverot

Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

21 § Liikelaitoksen rahoituslaskelma

Liikelaitoksen rahoituslaskelma on laadittava 3 §:stä poiketen seuraavan kaavan mukaisesti:

Toiminnan rahavirta

Liikelylijäämä (-alijäämä)

Poistot ja arvonalentumiset

Rahoitustuotot ja -kulut

Satunnaiset erät

Tuloverot

Tulorahoituksen korjauserät

Investointien rahavirta

Investointimenot

Rahoitusosuudet investointimenoihin

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot

Toiminnan ja investointien rahavirta

Rahoituksen rahavirta

Antolainauksen muutokset

Antolainasaamisten lisäys

Antolainasaamisten vähennys

Lainakannan muutokset

Pitkäaikaisten lainojen lisäys

Pitkäaikaisten lainojen vähennys

Lyhytaikaisten lainojen muutos

Oman pääoman muutokset

Muut maksuvalmiuden muutokset

Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset

Vaihto-omaisuuden muutos

Saamisten muutos

Korottomien velkojen muutos

Rahoituksen rahavirta

Rahavarojen muutos

Rahavarojen muutos

Rahavarat 31.12.

Rahavarat 1.1.